

Beveiliging drinkwaterbedrijven tegen terrorisme

De Nederlandse drinkwaterbedrijven nemen een koppositie in als het gaat om beveiliging tegen terrorisme. Deze conclusie trok de organisatie van het symposium 'Drinkwater, goed beveiligd' dat 4 december jl. plaatsvond in de Beurs van Berlage in Amsterdam. Op dit goed bezochte symposium, waarvan de organisatie in handen lag van RIVM, VROM, Vewin, Kiwa Water Research en Vitens, troffen mensen elkaar vanuit de overheids-, drinkwater- en de gezondheidssector en vanuit kennisinstellingen en adviesbedrijven. Onder leiding van Victor Deconinck werden de vorderingen op gebied van beveiliging en zekerstelling van de drinkwatervoorziening in Nederland besproken.

Overheid, kennisinstellingen en waterbedrijven bijeen: v.l.n.r. Reinout Woittiez (RIVM), Ger Ardon (VROM), Martien den Blanken (PWN) en Chris Bruggink (Vitens).

Het algemene beeld is dat de drinkwatersector na de realisatie van het BeNeWater-project (Beveiliging Nederlandse Waterbedrijven), de invoering van het 'goed huisvaderschap' en daarmee de implementatie van een basisbeveiligingsniveau, haar zaken goed op orde heeft. Belangrijke uitdagingen blijven er echter ook. In het geval van een grote calamiteit is het belangrijk dat de opschaling binnen het drinkwaterbedrijf naadloos aansluit bij die van de veiligheidsregio's (politie, brandweer) en het duidelijk is wie in welke situatie regie voert. Een goede afstemming in de preparatiefase, regelmatige oefening van procedures en goed communicerende leiders zijn daarbij van belang. Daarnaast is verdere ontwikkeling van de zogeheten early warning- en beslissingsondersteunende systemen en kennis van toxiciteit van potentiële bedreigende stoffen in drinkwater van belang.

Openings spreker Gerard Wolters (inspecteur-generaal VROM-inspectie) ging in op de rol van de overheid op het gebied van de veiligheid van drinkwater. In het bijzonder de beveiliging tegen terroristische aanslagen en het snel kunnen reageren in crisissituaties ziet VROM als één van haar kerntaken. De dreiging van moedwillige verstoring door terroristen is de laatste jaren toegenomen.

Dit maakt de noodzaak tot beveiliging steeds groter. Het risico van aanslagen met CBRN-agentia (chemisch, biologisch, radiologisch en nucleair materiaal) moet worden geminimaliseerd. Het vakdepartement VROM blijft met de drinkwatersector samenwerken om deze risico's ook de komende jaren het hoofd te bieden. Daartoe zijn initiatieven genomen als de oprichting van het Landelijk Laboratorium Netwerk Terroristische Aanslagen (LLN-TA) en de Eenheid Planning en Advies-drinkwater (EPA-d). De inspecteur-generaal riep de drinkwatersector op om haar leidende positie binnen de groep van 13 vitale sectoren vast te blijven houden. "De sector heeft een voorbeeldfunctie en bevindt zich in de kopgroep", stelde hij vast.

Lidewijde Ongering (plaatsvervangend Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding) legde de rol en werkwijze van de NCTb uit. De organisatie heeft in samenwerking met het RIVM een scala aan dreigingsscenario's geanalyseerd. Zo zijn voor drinkwaterverontreiniging van bronnen en het distributiesysteem mogelijke scenario's opgesteld en ook een aanslag via het procesbesturingssysteem is in een scenario vastgelegd. Naast het directe effect van getroffen bij een terroristische aanslag via drinkwater is de ontwrichting van de watervoorziening

door verlies van consumentvertrouwen een ernstig gevolg. Veel drinkwaterstations in Nederland krijgen vanuit de NCTb in geval van dreiging een verhoogd niveau van beveiliging.

Vewin-directeur Theo Schmitz lichtte de All Hazard Approach - de crisismanagementbenadering in de drinkwatersector - toe. Continuïteit van de vitale infrastructuur is van essentieel belang voor het functioneren van de samenleving. "Een incident kan uitgroeien tot ramp en een ramp kan evolueren tot een crisis als vitale infrastructuur onbegrepen is". De overheid heeft daarbij de bestuurlijke eindverantwoordelijkheid en de vitale bedrijven hun eigen verantwoordelijkheid voor de dienstverlening. Een effectieve samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven op basis van heldere publiek-private contracten is essentieel. Continuïteit van energieleverantie en telecommunicatie zijn van wezenlijk belang voor de drinkwatervoorziening. Een grote calamiteit in die sectoren is eveneens een directe bedreiging voor de drinkwatervoorziening. Binnen de drinkwatersector ligt de nadruk intern op veiligheid en extern op beveiliging. Hierbij wordt bijvoorbeeld naast terrorisme ook rekening gehouden met een pandemie, overstromingsscenario's en verlies van grondstof als gevolg van klimaatverandering. Crisismanagement is geïmplementeerd, leveringszekerheid is gereguleerd, er zijn draaiboeken voor storingen en crises opgesteld, er wordt frequent geoefend en bij langdurige uitval hebben de bedrijven hun nooddrinkwatervoorziening goed op orde. De inspanningen verleggen zich momenteel naar het functioneren van de externe crisisorganisatie (zoals de samenwerking met de veiligheidsregio's en NCTb) en het risicobewustzijn van management en medewerkers.

Reinout Woittiez (directeur Milieu en Veiligheid RIVM) zette de rol van kennisinstellingen centraal waar het gaat om de potentiële dreiging van CBRN-agentia. In de veiligheidsketen (pro-actie, preventie, preparatie, respons en herstel) hebben kennisinstellingen in elke fase hun toegevoegde waarde. Kennis van stoffen en organismen waarmee aanslagen kunnen worden uitgevoerd, wordt door hen vergaard en verspreid, analysemethoden worden verbeterd en de beschikbaarheid en logistiek van deze stoffen worden in

Lidewijde Ongering (NCTb)

beeld gebracht. Met een simulatie liet hij zien hoe een gevaarlijke stof zich binnen enkele uren over een drinkwaternet kan verspreiden. En als er werkelijk wat aan de hand is, kunnen kennisinstituten optreden met monsterneming, analyse en risicobeoordeling. Hij memoreerde nog even het 'kaaimannen-incident' in Hoogeveen, waar het RIVM na een paar uur helderheid kon geven over mogelijke gezondheidsgevaaren. Voor de drinkwatersector ziet hij nog wel een aantal uitdagingen. Zo beschikt de sector nog steeds over weinig kennis om een verontreinigd net effectief schoon te maken, omdat stoffen vaak langdurig binden aan de leidingwand.

Communicatie-expert Dig Ishta maakte de aanwezigen duidelijk dat bij crises communicatie onbeheersbaar is en dat het daarbij nooit lukt een 'gecontroleerde' boodschap over te brengen. Met veel voorbeelden liet hij zien dat nieuwe communicatiemiddelen de aloude persconferenties en persberichten inhalen. Weblogs en open netwerken hebben een enorme impact op de nieuwsvoorziening. Wat belangrijk is voor waterbedrijven en overheden in geval van crises is het hebben van zichtbare leiders die snel 'act de presence' geven. En het gaat volgens Ishta dan niet om de inhoud, maar vooral om het overbrengen van beeld en gevoel aan de media en bevolking. Hij haalde als goede voorbeelden Ronald Reagan, burgemeester Guillian van New York, gouverneur Schwarzenegger van Californië en in Nederland de burgemeesters Job Cohen, Jan Mans en Ivo Opstelten aan.

In zijn slotwoord stelt Victor Deconinck vast dat wat op papier goed geregeld lijkt, in de praktijk toch vaak ernstig mis kan gaan. Er is ook nog een aantal grote onzekerheden: Herstelt het consumentenvertrouwen wel nadat tóch een aanslag plaatsvindt? Van veel stoffen weten we niet hoe ze reageren in drinkwater. Welke risico's zijn aanvaardbaar, wat doet de politiek hiermee? Politici kiezen voor oplossingen vaak voor de korte termijn. Na incidenten volgt eerst 'ferm' beleid waarop later teruggekomen wordt.

Eric Adamse (Vitens)